

Три роки після Революції Гідності. Якими вони були для активістів, які на власній шкурі пережили боротьбу з режимом Януковича, ховали своїх побратимів і прагнули змінити свою країну. Про події трьохрічної давності та реалії сьогодення говоримо з учасником Революції Гідності, жидачівцем Тарасом Матвієвим.

- Те, що відбулося наприкінці 2013, - це назбирувалось у суспільстві. На мовний Майдан (2012 рік) спершу потрапив як журналіст, а потім як прихильник принципів, які відстоювали протестувальники. До речі, декілька з тих, хто стояв на мовному Майдані, на жаль долучились до воїнів Небесної Сотні. Тобто кістяк людей, які розпочинали Революцію Гідності, сформувався ще раніше. І чим більше дурних кроків приймали уряд, президент і його посіпаки, тим більше ситуація загострювалась. Просто ніхто не очікував, що вона вибухне так спонтанно із простого заклику журналіста Мустафи Найєма, який запропонував усім бажаючим висловити свою громадську позицію з приводу відмови урядом Азарова від євроінтеграційних процесів. Ніхто тоді не думав, у що це переросте.

До Євромайдану приєднався через добу після 23 листопада, коли туди прийшли колеги-журналісти, студенти й кілька десятків людей. Все починалось із печеньок і чайку. Як на мене, найбільший революційний здвиг почався після 30 листопада, після першої кривавої ночі. Безпосередньо став учасником тих подій ще з кількома своїми друзями з Києва. Після того, як так звана політична трійця лідерів - Яценюк, Тягнибок і Кличко сказали, що все, ми програли свою боротьбу за відстоювання асоціації з Європою, давайте дочекаємось президентських виборів, більшість людей вже пакувала речі або розходилась по домівках. Залишалось 200-300 осіб. Це переважно студенти, пенсіонери, багато, як то кажуть, дожджачих. Ми просто грілися біля бочок, і ніщо не пророкувало тих заворушень, що сталися згодом.

Я певен, що побиття тої ночі було кимось сплановане. Не знаю ким, але очевидно для загострення ситуації. Тоді дійсно зачепили гідність українців. Тоді мені добряче дісталось по нирках, дісталось моїй колезі з телеканалу «Київ» Юлі, яка на той момент була вагітною.

- Що ти сам відчув у ту ніч?

- Біль. Що я тоді міг відчувти?! Скажу відверто, тоді не вірив в ніяку євроінтеграцію, як не вірю й сьогодні. Їхав з метою не якихось ілюзорних асоціацій, а з досить радикальними намірами. Нирки боліли (сміється), але був внутрішньо радий, що це трапилось, бо якби цього не було, цей шанс було б змарновано. Звісно, ніхто не міг передбачити подій січня-лютого, але сподівався, що ось це початок кінця тої влади. Люди вийдуть, а Януковичу вистачить клепок не опиратися. Це, звісно, були ілюзії, бо наступні два місяці ми прожили у фактичній облозі.

Те що показувало телебачення - це тільки частинка правди, бо єврооптимісти, євроінтегратори були в меншості. Насправді, це швидше була національна революція спрямована на власну гідність, відновлення справедливості.

- Яку роль ти для себе визначив, перебуваючи на Майдані?

- Хотів бути просто корисним. З самого початку не було ніяких самооборон. З друзями Ігорем Пилипівим, Кертуцьким, Орестом Гаврильчуком, Володимиром Кухарем (це жидачівські хлопці) намагались бути корисними де доведеться. Спершу це все було хаотично і водночас кожен знав своє місце, панувала самоорганізованість, самодисциплінованість. Бракувало рук на кухні - йшли туди, якісь проблеми з дровами - ми це робили. Після ночі розгону, тоді це все закрутилось у більш серйозну організованість, і Майдан вже почав нагадувати табір, так звану «Нову Січ». Почали робити перші барикади, коли зрозуміли, що міліція не з народом. Тоді треба було чатувати на барикадах, озброюватися як середньовічні лицарі. Згодом сформувалась самооборона, й вже було більш дисципліновано: ми виконували певні напіввійськові функції, сторожі на барикадах, іноді напади на беркутівські редути тощо. Під кінець ми вже були справді як якісь середньовічні солдати в саморобних обладунках: саморобні бронежилети, бити. Цим нам допомагали жидачівські й стрийські волонтери, які

надсилали не тільки провізію. Ми вже перетворились на повстанців.

- Що запам'яталося із подій дня 20 лютого 2014 року...

- У мене 18 лютого день народження. 18 лютого був вдома, хворів. Коли почалися розправи після мирного наступу самооборони до Верховної Ради, коли на Кріпосному загинули десятки людей (18-19 лютого - дні запеклих протистоянь майданівців і «Беркуту», початок масових убивств. Тоді загинуло 26 людей і понад 700 були поранені. - Авт.), я був ще в Жидачеві, але вже зрозумів, що ніяке день народження ніхто не буде відзначати, й здзвонився із колегами, зокрема Ігорем Пилипівим. Ми швиденько зібрались, крім нас ще кілька десятків людей із Жидачева, й, на щастя, ще був потяг до Києва. Їхали дуже весело, кілька разів нас зупиняли. Остання зупинка була біля Києва. Наш потяг намагались не пустити. Хлопці-свободівці, активісти кидали під ноги міліції петарди, взяли головного поліцейя залізниці фактично у заручний й з ним ми доїхали до Києва. Зранку 19-го ми вже повернулись на Майдан. Це було моє третє повернення. 19 лютого було так зване перемир'я, ми просто готувалися: хтось укріплював залишки барикад, хтось стояв на варті, десятки жінок відколупували бруківку, хтось робив коктейлі Молотова. Всі готувалися, бо розуміли, що це так просто не закінчиться. Вночі нас добряче поливали з брансбойта при мінус 15 градусів Цельсія водою, фактично нічого не рятувало. Ми укріпили барикади, закидали їх палаючими шинами, і, не знаю, можливо це Боже провидіння, але дим йшов на силовиків. Цілу ніч ми були на барикадах, десь о 7 чи 8 ранку я відчував, що після доби на ногах треба трохи прилягти. І тільки приліг, як близько 9-ої почалися найбільш криваві години в історії Революції. Перші хвилини все було досить хаотично, бо дотепер такої кількості пострілів не було. Ніхто не розумів, що відбувається, багато побігли вгору по вул. Інститутській. Це важко пояснити здоровим глуздом, люди бігли на кулі. Хтось, отримавши кулю, падав, інший підбігав його забирав... Ми повернулися до обов'язків, тримали барикади поблизу 3-ої сотні (між монументом Архистратига Михаїла та готелем «Козацький»), і я ніколи не забуду, як близько 11-ої навпроти «Козацького» вже лежало сім тіл майбутніх Героїв Небесної Сотні. Вони просто лежали на бруківці, все що їх затуляло - це скривавлений одяг, на комусь був прапор. До 12-ої це все затихло. Ніхто не розумів, що відбувається, ходили чутки, що це тільки початок, що зараз будуть стягувати війська, важку техніку. Ми тоді вже з хлопцями домовились, що, без пафосу, стоїмо до кінця, нам вже нічого втрачати. Тоді здавалося, що це був кінець Майдану, нас зачистять... Тоді ніхто не знав, що Янукович вже на валізах, що жертви були марними.

Найбільш емоційний епізод, коли ми з Ігорем Пилипівим та кількома хлопцями піднялись до Михайлівського собору. Він тоді перетворився на якусь фортецю, куди почали ввозити всі медикаменти як у хірургічний центр. Це черговий доказ того, що церква може і повинна збирати докупи свій народ, допомагати йому не тільки під час недільних служб.

Тоді ми прийшли до храму з простою метою: востаннє посповідатися. На жаль, зі священників не було нікого, монахи допомагали пораненим. Тож ми просто помолились біля входу. Ми тоді на правду вважали, що це була наша остання можливість подякувати Богу, попросити пробачення. Після цього повернулись на Майдан. До ночі ніхто не знімав сторожі, всі були переконані, що це якась пастка, й остерігались штурму.

Коли вже смеркалося, почалися перші прощання з Героями. Ніколи не забуду, коли ми прощались із Романом Точином. Це було 21 лютого. Трохи вище Львівської брами на Інститутській священник, вся сотня Романа Точина проводжали його - одного з Героїв Небесної. Цятка на скроні - й нема прекрасної людини... Тоді, коли ми почали проводити воїнів Небесної, стало зрозуміло, що це все. Ми зрозуміли, що перемога за нами.

- А далі був пошук зниклих майданівців, і, як мені відомо, досі є чималий список безвісти зниклих...

- «Пошукова ініціатива Майдану» - ще один прояв енергії Майдану, прояв самоорганізованості. Люди, які ніколи не знали один одного, з різних сфер життя, різного віку організувались у громадську організацію. Перші зниклі були ще 30 листопада, після першої крові. Тоді всіх знайшли. Масово люди почали зникати у січні-лютому, особливо в лютому. Звісно, під час активних подій Майдану в нас не було часу цим займатися, хоча ми знали про цю проблему. Фактично пошукова ініціатива зародилася майже одразу після розстрілу на Інститутській. Це було 21 лютого, коли ми зрозуміли, що, окрім загиблих, є купа зниклих. Батьки, друзі приносили усілякі списки, численні штаби координації, різна інформація про зниклих. Постало питання, а хто це буде впорядковувати, хто займатиметься пошуком зниклих. Міліції на той момент нема, влади як такої теж немає. Тоді тим паче ніхто не писав ніяких заяв про зникнення, тому що це було небезпечно, бо міліція могла загребти за ґрати. Чому з майданівців ніхто не хотів звертатися до лікарень? Тому що просто звідти їх забирали в міліцію, і цілком можливо ти міг отримати ще додаткові травми чи потрапити у в'язницю.

Ніхто офіційної статистики не вів. Стрес 20 лютого не завадив нам з однопумцями зорієнтуватись, а це Вадим Яценюк, Тетяна Слободян, Микола Андрієвський. Озрганізувались у невеличку спільноту, яка почала збирати інформацію про цих зниклих. Почали обмінюватись інформацією з «Євромайдан SOS», сотнями, які ще на той час існували. Перший список, який ми склали, - близько 500 людей. На щастя, більшість із них до кінця лютого - початку березня відшукали: хтось пересиджував в монастирі чи в друга, хтось повернувся додому, багато погубили телефони й рідні не могли з ними

зв'язатися. Впродовж лютого-квітня, коли ми проводили активно пошукові дії, викристалізувалося півсотні людей, яких ми досі не можемо знайти. Ми не тільки збирали інформацію, ми шукали: на той момент було багато інформації і пліток про знищення активістів. Ми фактично пів-Києва перевернули. Були рейди по лісових масивах, ми шукали одяг чи навіть людські рештки. Зараз це важко зрозуміти, але на той момент була така реальність. Ми пірнали з аквалангістами в певних точках акваторії Дніпра, були практично на всіх цвинтарях, шукаючи свіжі підхоронення. Були в єдиному крематорії Києва, отримали їхню документацію, бо чимало пліток стосувалось власне спалення майданівців. Ми були в населених пунктах поблизу Києва, намагались налагодити контакт із міліцією. Влітку вже мали товсту папку з матеріалами про зниклих, яку передали в міліцію. Ми знайшли однодумців у відділі розшуку зниклих громадян і їм передали всі наші напрацювання. Ми, не маючи засобів, навиків, робили, що могли: скоротили список до 50 людей, назбирали інформацію про цих людей, притому, що багато інформації, списків було спалено під час штурму Майдану. Ми сподівались, що виконали свій громадянський обов'язок. Передали в міліцію, прокуратуру, СБУ, почали на них тиснути. Але пройшло от вже три роки, а фактично ґрунтовних зрушень у справі зниклих немає. Про них взагалі не говорять. Впродовж 2016 року кілька зниклих людей із цього списку міліції все ж вдалось знайти. На сьогодні 46 осіб ще залишаються безвісти зниклими. Нам вдалось добитись того, що міліція визнала проблему. Ми кожного року робили прес-конференції по темі зниклих майданівців. Цього року не проводили, бо фактично нічого нового не можемо сказати.

- Що має статися у державі, щоб люди почали діяти системно?

- Такої революції, як була, вже не буде. Рівень жорстокості збільшується. Немає простої відповіді, що має статися. Щоб змінити цю країну, треба якісних людей, які, на жаль, виїждять закордон, які розчаровані, які повоювали і хочуть тікати з цієї країни або просто уникають відповідальності. Як би це банально не звучало, але зараз все залежить від кожного українця. Що можу, те для своєї країни роблю й дотепер, хоча були розчарування, втома й людей бракує, особливо у малих містечках. Для себе обрав візію довготермінових змін — працюємо з молоддю. Для мене - це єдиний варіант відчутти себе потрібним цій країні.

Освітній рівень дуже важливий, а його бракує, політична культура дуже низька, люди й далі купуються за гречку чи за популізм із телеекранів, економіка через війну й корупцію (з якою начебто боремось) падає. Або буде кривава бойня, бо нові майданівці вже вмітимуть володіти зброєю, або все-таки буде можливість (через нову виборчу систему, через зменшення прохідного бар'єру, прозорі списки) утворити здорову, адекватну політичну силу. Інакше у людей знову урветься терпець.

- Після революційних подій минуло три роки. Для тебе вони не минули даремно, ти став активним громадським діячем у Жидачеві та районі, співорганізатором ГО «Народний легіон», врешті став депутатом районної ради. Тепер ти став причетним до влади, як тобі у новій системі координат?

- Для мене Майдан закінчився, коли ми завершили активні пошуки зниклих. Це влітку 2014 року, коли вже йшла на повну силу війна, паралельно ми почали займатися волонтерством. Я не знав, що в Жидачеві є осередки, які досить активно допомагали. Внесок тих, хто дієво підтримував спершу революцію, а опісля початку війни з Росією - земляків на фронті: Романа Романіва, Івана Гивеля, Володимира Гаврона, Віталія Танцюри, Назара Татумира, Ірини Гебри, Юрія Гедзовича, Ольги Йонки, Богдани Пеняк, Лесі Баранкевич, Андрія Дубика, Юстини Вітик, Ольги Петренко важко переоцінити. Хтось з них збирав кошти й речі, хтось пакував та відвозив, а хтось займався пропагандою добрих справи чи плів маскувальні сітки. Це далеко не всі герої тилового фронту з Жидачева, але безперечно одне - завдяки активності волонтерського руху у перші роки війни вдалось зберегти життя сотень українських воїнів.

Повернувшись до Жидачева, зрозумів, що, на щастя, є група людей, яка займається волонтерством. Це мене окрило і почав, не маючи стабільного прибутку, не шукаючи роботи, весь час спрямовувати на волонтерську діяльність. Це осінь 2014 і зима 2015. Десь у той час я відчув потребу, що мало волонтерки, мало громадської активності, треба виконати свій обов'язок. Я знайшов колег із Жидачівщини, які служили в добровольчих батальйонах, зокрема в добровольчій чоті «Карпатська Січ». У травні 2015 року разом із побратимом вирушив на Схід. Пробув два місяці. Я б не повертався, якби не захворів дідусь. Ми з колишніми волонтерами відбули кілька ротаций у Пісках, на той момент - це був дуже навіть гарячий пункт під Донецьком. Про це ніхто не знав, тим паче батьки. Повернувся звідти, хоча не хотів цього, бо планував стати на контракт, але людина мислить, а Бог креслить. На жаль, туди так і не повернувся, та й нема куди. Бойовий кулак «Карпатської Січі», яка стала частиною 93-ої бригади, фактично розпався.

Я не думав про якусь там політику, себе бачив в інших площинах: у журналістиці, волонтерці, у війську. Але в політиці себе ніяк не бачив, якби не люди, які мені запропонували щось змінити на місцях. Я їх добре знав ще по волонтерці, повірив у те, що можна, не змінюючи щось у Києві, почати змінювати в Жидачеві. Може, це була романтична ілюзія, але я в неї повірив і пішов на вибори, особливо не сподіваючись на те, що мені вдасться пройти у районну чи міську ради.

Сталось так, що я потрапив у це своєрідне середовище. Спершу мав багато запалу, сподіваючись, що після революції люди змінилися. Коли подивився на переважну більшість, зрозумів, що не так легко змінити щось навіть у якійсь окремій сфері - чи то в екології, чи патріотичному вихованні молоді. Я просто майже не маю в раді односторонців, навіть дотепер. Зрозумів, що без системних змін загалом у державі на рівні громад без повноважень зробити щось важко. Все, що я можу як депутат, - писати запити, звернення, а коли ще й немає підтримки від колег у залі, то це виходить як клоун-базікало, який кричить про проблему, а її не вирішує. Дещо охолов і можу сказати, що районна рада як інструмент вирішення проблем — це недієздатний інструмент. Радий, що децентралізація докочується до Жидачева, і чекаю, коли стануть повноцінними громади, коли громада матиме реальний вплив.

У нас багато проблем, які потрібно вирішувати саме тут: це і незаконний гральний бізнес, торгівля алкогольним сурогатом, поширення наркоманії, корупція тощо. А це все відбувається через бездіяльність суспільства, кожного з нас.

До чого я веду, що поки ми живемо «моя хата скраю – нічого не знаю», а не за принципом «моя хата скраю – першим ворога стрічаю», так ми і будемо жити в цій країні. І ніякий Порошенко, Порошенко-2 чи якийсь інший месія не прийде і не врятує нас з тобою.

Розмовляла Оксана ФРАНКІВ.

Тарас МАТВІЇВ.

28 років.

Журналіст, волонтер, депутат районної ради.

Перебував у 3-й сотні Самооборони Майдану.

Співкоординатор «Пошукова ініціатива Майдану».